

Lærdómar af tilraunum til að rífast við AI-efasemdarmann

Þátturinn hófst með pólitískum meme sem ég birti: Donald Trump og Benjamin Netanyahu í appelsínugulum fangabúningum, sitjandi á kojum undir hlýjum, nostalgískum jólaáferð með textanum „All I Want for Christmas.“ Sjónræna kaldhæðnin var strax og skörp. Að búa til það krafðist markvissa vinnubragða. Núverandi myndmyndunarlíkön hafa bæði stefnuvörn og tæknilegar takmarkanir á samhengi:

- Grok leyfir karikatúra af áberandi einstaklingum en tekst stöðugt ekki að framleiða áreiðanlegan texta yfirlagðan.
- ChatGPT skara fram úr í að mynda skreyttan hátíðatexta eins og „All I Want for Christmas“ en öryggisvarnir þess hafna beiðnum um að sýna lifandi pólitíska leiðtoga í fangelsisaðstæðum.

Ekkert eitt líkan gat framleitt fullkomna myndina. Andstæðu þættirnir — ákærandi pólitísk sátíra ásamt tilfinningaþrungnum hátíðarskilum — kalla fram höfnunarkerfi eða samhengisbilanir. Stórir málmódel (LLMs) eru einfaldlega ófær um að samþætta slíka hugmyndafræðilega andstæða í eina samhangandi úttak. Ég myndaði þættina tvo aðskilda, síðan sameinaði og breytti þeim handvirkt í GIMP. Lokasamsetningin var óumdeilanlega mannleg: hugmynd mín, val mitt á þáttum, samsetning og aðlögun. Án þessara verkfæra hefði sátíran verið föst í hausnum á mér eða komið fram sem grófar prikmyndir — sviptar öllu sjónrænu áhrifum.

Einhver tilkynnti myndina sem „AI-myndaða.“ Næsta dag kynnti miðlarinn nýja reglu sem bannaði myndunarefni frá gervigreind. Þessi regla — og memeið sem olli henni — hvatti mig beint til að skrifa og birta ritgerðina „High-Dimensional Minds and the Serialization Burden: Why LLMs Matter for Neurodivergent Communication.“ Ég vonaðist til að hvetja til íhugunar um hvernig þessi verkfæri þjóna sem hugræn og sköpunarleg aðlögun. En það breyttist í frekar vandræðalegt samskipti við stjórnandann.

Staða efasemdarmannsins og samskiptin

Stjórnandinn hélt því fram að LLMs séu ekki þróuð fyrir mannlegan hag heldur stuðli að auðlindasóun og hernaðarvæðingu. Hann nefndi orkunotkun, hernaðartengsl, líkanshrun, ofskynjanir og hættu á „dauðum interneti.“ Hann viðurkenndi að hafa aðeins skimað ritgerðina og viðurkenndi að eiga öfluga leikjatölvu sem getur keyrt háþróuð staðbundin LLMs fyrir persónulega skemmtun, með aðgang að enn stærri líkönum í gegnum vin.

Nokkrar andstæður komu í ljós:

- Vinna mín fer fram á lágorku, viðgerðarhæfum Raspberry Pi 5 (5–15 W) með sameiginlegum skýjatilvikum. Hans staðbundna uppsetning eyðir miklu meiri hollri orku og vélbúnaði.
- Vélbúnaðurinn sem hann notar til að „prófa“ öflug LLMs staðbundið kemur frá fyrirtækjum (Intel, AMD, NVIDIA) með milljarða beinna DoD-samninga.

Mest áberandi var að sá sem framfylgdi banninu til að vernda ektahættu var að afskrifa einhvern sem prófar virkan LLMs fyrir staðreyndar- og landpólitískan hlutdrægni (sjá opinberar prófanir mínar á Grok og ChatGPT).

Hawking-líkingin og orð stjórnandans sjálfs

Stjórnandinn auðkenndi sig sem taugafjölbreyttan og viðurkenndi möguleika AI sem aðstoðartækni. Hann hrósaði rauntíma skjátextagleraugum fyrir sjónskerta sem „virkilega töff“, en fullyrti að „að láta vél skrifa ritgerðir og teikna myndir sé annað.“ Hann bætti við: „Taugafjölbreytt fólk getur gert þetta, margir hafa yfirunnið hindranir til að þróa þessa færni.“ Hann lýsti einnig eigin reynslu af LLMs: „Því meira sem ég veit þegar um efni, því minna þarf ég AI. Því minna sem ég veit um efni, því minna er ég búinn að taka eftir ofskynjunum og leiðréttu þær.“ Þessar fullyrðingar sýna djúp ósamhverfu í því hvernig aðlögun er dæmd.

Ímyndið ykkur að beita sömu rökum á Stephen Hawking:

„Við viðurkennum að raddmyndari gæti hjálpað þér að eiga samskipti hraðar, en við viljum frekar að þú reynir meira með náttúrulegu röddinni þinni. Margir með mótoneurónasjúkdóm hafa yfirunnið hindranir til að tala skýrt — þú ættir að þróa þá færni líka. Vélin er að gera eitthvað annað en raunveruleg tal.“

Eða, úr hans eigin sjónarhorni um staðreyndarnákvæmni:

„Því meira sem Hawking veit þegar um heimfræði, því minna þarf hann myndarann. Því minna sem hann veit, því minna er hann búinn að taka eftir villum í vélarraddinni og leiðréttu þær.“

Enginn myndi samþykkja þetta. Við skildum að raddmyndari Hawkings var ekki stoð eða þynning — það var nauðsynleg brú sem leyfði óvenjulegum huga hans að deila fullri dýpt sinni án ófyrstíganlegra líkamlegra hindrana.

Þægindi stjórnandans við línulegan, mannlega stuðningstexta endurspeglar hugrænan stíl sem samræmist betur taugavenjulegum væntingum. Prófillinn minn er öfugt: staðreyndar- og rökfræðileg dýpt kemur náttúrulega (eins og að þróa fjölmáls útgáfuplattform alveg sjálfur), en að framleiða stuðningstexta, aðgengilegan fyrir menn hefur alltaf verið hindrunin — einmitt það sem ritgerðin lýsir. Að samþykkja skjátextagleraugu eða alt-texta sem lögmæta aðlögun en hafna LLM-stuðningi fyrir hugræna fjölbreytni er að draga handahófskennd mörk. Mastodon og víðari Fediverse hreykja sér oft af innifalinni. Samt kynna þetta nýjar hlið: ákveðin aðlögun er velkomin; önnur verður að yfyrstíga með einstaklingsátaki.

Söguleg enduróm: Viðnám gegn umbreytandi verkfærum

Almennt höfnun opinberrar notkunar gervigreindar endurómir endurtekin mynstur í tækni sögu. Í upphafi 19. aldar á Englandi eyðilögðu hæfileikaríkir vefarar þekktir sem Lúddítar vélvæddar vefstóla sem ógnaði iðn þeirra og lífsviðurværi. Gaslampakveikjarar í borgum mótmæltu perunni Edisons, óttast úreldingu. Vagnstjórar, hesthúsamenn og hestaræktendur stóðust bifreiðina sem tilvistarógn fyrir lífsstíl þeirra. Faglegir ritarar og teiknarar horfðu á ljósritunarvélina með ótta, trúandi að hún myndi vanvirða nákvæma handavinnu. Setjarar og prentarar börðust gegn tölvuvæddri samsetningu.

Í öllum tilfellum stafaði viðnámið af raunverulegum ótta: ný tækni gerði færni sem þeir stóðu stolt af úrelta, áskorun efnahagslega hlutverki og félagslega auðkenni. Breytingarnar fundust sem vanvirðing mannlegrar vinnu.

Samt metur saga þessar nýjungar eftir víðtækari áhrifum: vélvæðing minnkaði erfiði og gerði fjöldaframleiðslu mögulega; rafmagnslýsing lengdi framleiðslutíma og bætti öryggi; bifreiðar veittu persónulegan hreyfanleika; ljósritunarvélar lýðræðisvæddu upplýsingaaðgang; stafræn setning gerði útgáfu hraðari og aðgengilegri. Fáir í dag myndu snúa aftur til gaslampa eða hestavagna einfaldlega til að varðveita hefðbundin störf. Verkefni stækkuðu mannlega getu og þátttöku miklu meira en þau minnkuðu hana.

Gervigreind - notuð sem stoð fyrir hugræna eða sköpunarlega - fylgir sömu braut: hún útrýmir ekki mannlegri áformum heldur framlengir tjáningu til þeirra sem hugmyndir hafa verið takmarkaðar af framkvæmdarhindrunum. Að hafna henni algerlega hættir að endurtaka Lúddíta hvötina — verja þekkt ferli á kostnað víðtækari þátttöku.

Niðurstaða: Hver ákveður hvaða aðlögun er ásættanleg?

Atburðirnir sem segir frá í þessari ritgerð - ein tilkynnt mynd, eitt fljótt sett bann, ein langvinn deila — sýna meira en staðbundið ósamkomulag um tækni. Þeir afhjúpa miklu dýpri og grundvallarspurningu: **Hver ákveður hvaða aðlögun er ásættanleg, og hver ekki?** Ættu það að vera fólkið sem býr í húðinni og heilanum sem þarf aðlögunina - þeir sem vita, úr daglegri reynslu, hvað brúar bilið milli getu þeirra og fullrar þátttöku? Eða ættu það að vera utanaðkomandi, hversu velviljaðir sem eru, sem deila ekki þeirri lifðu raunveruleika og geta því ekki fundið þyngd hindrunarinnar?

Saga svarar þessari spurningu ítrekað, og næstum alltaf í sömu átt. Hjólstólar voru einu sinni gagnrýndir sem hvetjandi til háðs; dópskert menntakerfi kröfðust lengi að börn lærðu varalestur og munnlegt tal í stað táknmáls. Í öllum tilfellum sigruðu að lokum fólkið næst skerðingunni - ekki vegna þess að þau neituðu áhyggjum af kostnaði, aðgangi eða mögulegri misnotkun, heldur vegna þess að þau voru aðalvaldið um hvað raunverulega endurheimti umboð þeirra og virðingu.

Með stórum málmódelum og öðrum myndunarverkfærum erum við að lifa í gegnum sama hringinn aftur. Margir sem gæta notkunar þeirra upplifa ekki sérstakar hugrænar

eða tjáningahindranir sem gera línulegan stuðning, frásagnarflæði eða hröð raðun vera preytandi erlenda tungumálapýðingu. Út frá „reynið bara meira“ eða „þróið færnina“ getur hljómað sanngjarnt. Innan frá er verkfærið ekki flýtleið um átak; það er rampurinn, heyrnartækið, stoðin sem loks lætur fyrirfram átak ná til heimsins.

Dýpsta kaldhæðnin kemur fram þegar dómarnir auðkenna sig sem taugafjölbreytta, en þeirra sérstaka taugafræði samræmist betur taugavenjulegum væntingum á sviðinu sem dæmt er. „Ég yfirstígð þetta svona, svo aðrir ættu líka“ er skiljanlegt, en það virkar samt sem hliðvörð - endurtaka einmitt þau viðmið sem við gagnrýnum þegar þau koma frá taugavenjulegum valdi. Samræmd siðferðileg meginregla er löngu tímabær:

- Sá næst skerðingunni er aðalvaldið um hvað gerir kleift þýðingarmikilli þátttöku þeirra.
- Ytri gagnrýni er lögmæt um sameiginlegan skaða (umhverfisáhrif, misupplýsingahætta, atvinnumissir), en ekki um innri lögmæti aðlögunarinnar sjálfar.

Eitt sérstaklega áberandi tvískiptur staðall birtist í víðtækri kröfu um að notkun gervigreindar sé skýrt tilkynnt. Við krefjumst ekki sambærilegra tilkynninga fyrir flestar aðrar aðlaganir. Þvert á móti fögnum við tækniframförum sem gera þær ósýnilegar: þykkt gleraugu skipt út fyrir linsur eða brotbreytingaaðgerð; fyrirferðarmikil heyrnartæki minnkuð í næstum ósýnileika; lyf fyrir einbeitingu, skapi eða verkjum tekin einkasamlega án neðanmáls eða fyrirvara. Í þessum tilfellum meðhöndlar samfélagið dulbúna, falda notkun sem framfarir - sem endurheimt virðingar og eðlilegs. En þegar aðlögunin framlengir hugræna eða tjáningu, snýst handritið: nú verður hún að flagga, tilkynna, réttlæta. Ósýnileiki verður grunsamlegur frekar en æskilegur. Þessi sértæka krafa um gagnsæi snýst ekki raunverulega um að koma í veg fyrir svik; hún snýst um að varðveita þægindi með sérstaka mynd af óstoðinni mannlegri höfundarverki. Líkamlegar leiðréttingar mega hverfa; leiðréttingar á huganum verða að vera áberandi merktar.

Ef við ætlum að vera samræmd, verðum við annaðhvort að krefjast tilkynningar fyrir alla aðlögun (fáránleg og ífarandi krafa) eða hætta að einangra hugræn verkfæri fyrir sérstaka athugun. Meginsjónarhornið - það sem virðir sjálfræði og virðingu - er að leyfa hverjum einstaklingi að ákveða hversu sýnileg eða ósýnileg aðlögun þeirra ætti að vera, án refsingarreglna sem miða að einni tegund aðstoðar vegna þess að hún truflar núverandi hugmyndir um sköpun og vitsmuni. Þessi ritgerð er ekki bara vörn fyrir eitt sérstakt verkfæri. Hún er vörn fyrir víðtækari rétt fatlaðs og taugafjölbreytts fólks til að skilgreina eigin aðgangsparfir, án þess að þurfa að réttlæta þær fyrir þeim sem hafa aldrei gengið í skóm þeirra. Sá réttur ætti ekki að vera umdeildur. Samt, eins og frásögnin að framan sýnir, er hann það enn.